

Vlasta Golub

RITAM
ODLAZAKA

disput

Zagreb, 2023.

Mojim roditeljima

Noge od olova

Nepregledna se cesta ljeskala u svojem koritu. Kamene kocke gorjele su na suncu. Otac je čvrsto primio sjedalo starog bicikla.

“Kreni”, rekao je.

Njegove su se velike zelene oči smiješile. Ruke su mu bile snažne i na njih je mogla računati. Kamen je bio užaren. S olakšanjem je bosa stopala položila na pedale. Pokrenula ih je i pogled usmjerila ravno niz cestu. Nije bilo kuća. Samo jablani i polje. I ona je govorila. Puno je govorila. Očeva je ruka bila sigurna. A onda ga je nešto upitala. Odgovora nije bilo. Oprezno se okrenula. Vidjela je njegovu visoku priliku na početku sunčane ceste. Smiješio se. Kotači su podrhtavali na neravnom putu od kamena. Ali ona je odlučila nastaviti sama. Pokušala je održati ravnotežu. Grčevito je stiskala upravljač dok su kotači nastavljali svoj ples između kamenih kocaka. Osjećala je kako ju očev pogled prati. Uzviknula je: “Gledaj me, mogu sama!” Susret njezina tijela s vrućim kockama bio je bolan. Izgubila je ravnotežu i pala. Koljena i dlanovi su je pekli. Pogledala je prema mjestu na kojem je cesta počinjala. Očeva je figura bila uspravna. Nije mu mogla vidjeti lice. Sunce joj je

blještalo u oči. Polagano je ustala. Koračala je po tvrdom i vrućem kamenu. Podigla je pogled, ali oca nije bilo. Nije više stajao ondje. Naljutila se na njega. Bilo joj je teško koračati samoj. I počela je plakati. Zajedno sa suzama iz njezinih su koljena tekla dva mala krvava potoka.

U maloj prostoriji zrak je ustajao i gust. Lijepi se za nosnice. Kroz velika okna balkonskih vrata probija se mliječna svjetlost. Ispred njih mrtvo vise prljavobijele zavjese omeđene dvjema okomitim trakama plavih zastora. Sve je nepomično.

“Tri godine. Neću ja živjeti još tri godine.”

Zvuk majčina hrapava glasa zavibrira prostorijom i Dunja ustane sa stolice. U svega tri koraka prijeđe s jednog kraja sobe na drugi. Primakne se balkonskim vratima i širom ih otvori.

“Ovdje je jako zagušljivo. Pokrij se ako ti je hladno.”

Majčine drhtave ruke tek neznatno povuku pokrivač prema prsima. Gole joj potkoljenice miruju na jastuku. Njihova se boja stopila s bojom posteljine i malih bijelih čarapa navučениh na stopala. Samo joj se križ, kao izrezbaren, ističe ispod koljena. Njegova jarko crvena boja titra na blijeđoj pozadini kože. Pogled na svježju ranu u Dunji izazove nelagodu. Hladni joj srsi prostruje duž kralježnice i osjeti mučninu u želucu. Prebaci pokrivač preko majčinih nogu i sjedne na stolicu tik do njezina uzglavlja. Prohladan zrak probije joj se do nosnica. Duboko udahne.

“Kad bude ljepše vrijeme, trebalo bi te staviti u kolica i odvesti na balkon. Na sunce.”

Majka ne odgovori.

“Sunce je dobro za kosti.”

Majčin je pogled prikovan za strop.

“Uzimaš li redovito vitamine?”

Majka nekoliko trenutaka šuti, a onda odgovori ne odvo-
jivši pogled od stropa.

“Daju mi.”

“A ručak?”

“Daju mi i ručak.”

Njezini su škrti odgovori oduvijek kod Dunje izazivali
ljutnju.

“Naravno da ti daju ručak. Pitam te: je l’ pojedeš ručak?”

“Ponekad.”

“Kako to misliš – ponekad. Zašto ne uvijek?”

Majka osjeti nervozu u njezinu glasu i odvoji pogled od
stropa. Boja njezinih očiju Dunji se učini suviše svijetlom,
gotovo prozirnomo.

“Nisam uvijek gladna.”

“Naravno da nisi uvijek gladna. Ne možeš biti gladna
kad se ne krećeš. Ali jesti moraš.”

Majka ništa ne odgovori i opet uperi pogled u strop. Nje-
zina šutnja Dunju još više uzruja.

“A to tamo, ta točka na stropu u koju tako uporno zuriš,
sigurno je jako zanimljiva.”

“Nije.”

“Pa zašto onda ne razgovaraš sa mnom? Znaš da sam ov-
dje rijetko.”

“Znam.”

Dunja se trzne na njezin odgovor.

“Ti znaš da bih ti ja došla češće, ali ne vozim. Loviti prije-
voz uz sav posao i obaveze koje imam i nije baš jednostav-
no.”

“Znam.”

Dunja načini nekoliko koraka i zalupi balkonskim vra-
tima.

“Sad je ovdje već postalo hladno.”

Udarac balkonskih vrata trzne iz sna ženu na susjednom krevetu. Dunja zastane pored nje. Žena joj se nasmiješi.

“Oprostite što sam vas probudila.”

Žena nerazgovijetno nešto promrmlja i pruži ruku prema Dunji. Zbunjena, Dunja ju prihvati, a zatim primijeti povez oko ženina zapešća i tkaninu kojom joj je ruka vezana za okvir metalnog kreveta. Žena grčevito počne vući Dunju prema sebi. Ona se počne otimati, ali ženina bezuba usta sve su joj bliže. Iz razjapljena ždrijela krkljaju nerazumljive riječi i Dunja osjeti kako ju preplavljuje užas. Slike jednogavnog sjećanja izrone odjednom kao iz mraka.

Bila je nedjelja. Ljetno popodnevno sunce jarko je upeklo. Beton je isijavao toplinu. Ulica je bila pusta. Tek poneki prolaznik i rijedak automobil čiji bi lim iznenada bljesnuo na užarenoj cesti. Dunjini koraci odjekivali su pločnikom potmulo. Kretala se s velikim naporom. Iako se žurila, činilo joj se kao da se uopće ne pomiče. Noge od olova odizala je s usijanog pločnika kao u snu. Osjećala je kako joj sve više natiču. Remenčići sandala usijekali su joj se u meso. Nožni su je prsti pekli na mjestima njihova križanja. Imala je neodoljivu potrebu sagnuti se i pomaknuti ih, ali trbuh joj je bio velik. Svakako prevelik za sedmi mjesec trudnoće. Izgledao je kao da je već prenijela ili kao da se u plodnoj vodi kupa najmanje dvoje djece. Nije podnosila svoje krupno tijelo koje se gegalo pod teretom nakupljenih kilograma. Vrat, ramena i bokovi već su joj prvih mjeseci trudnoće postali preširoki. Pa čak i lice. Osjećala se golemom i ružnom. Šarena ljetna haljina otkrivala joj je gole, dežmekaste nadlaktice. Bijeljele su se na suncu i treskale pri svakom koraku. U krugu bolnice potražila je malu žutu zgradu. Put do nje vodio je iza visokih bol-

ničkih zgrada i djelovala je izdvojeno, pomalo usamljeno. Za razliku od betonskih blokova koji su dominirali bolničkim krugom, malu žutu zgradu s crvenim crijepom okruživalo je nisko zeleno raslinje, nekoliko stabala i jedna drvena sjenica. Žuta prizemnica imala je tek nekoliko soba. Dunja se u svaku od njih navirila dok joj je težak miris znoja, lijekova i dezinficijensa punio nosnice. Hodnik je skretao udesno i na samom njegovu kraju, u maloj sobi s dva kreveta, pronašla ju je. Majka je ležala na jednom od njih nepomično, na leđima, pogleda uperena u strop. Na Dunjin pozdrav nije reagirala. Tek kad se sagnula poljubiti ju, tiho je protisnula:

“Odveži me.”

U prvi tren Dunja nije shvatila.

“Molim?”

“Odveži me.”

Majka je odvojila pogled od stropa i glavom joj pokazala u smjeru ruku. One su mirovale uz njezino tijelo pokriveno plahtom. Dunja je povukla plahtu i ispod nje su se ukazale sitne pjege na majčinim šakama čvrsto pritegnutim kožnim remenjem za rubove željeznog kreveta. Osjetila je snažan grč negdje ispod velike nakupine plodne vode. Rukama je primila trbuh kao da ga želi pridržati. Stajala je uklipljeno nekoliko trenutaka, a zatim je počela znojnim prstima čeprkati po kožnom remenu oko majčine ruke.

“Nemojte. Doktor će se ljutiti...”

Žena koja je sjedila na krevetu nasuprot obratila se Dunji.

“Ovo je strašno. Zašto imaš to remenje oko ruku?”

“Vezali su me.”

“Vidim da su te vezali. Ali zašto?”

Majka nije odgovorila. Dunja je zastala s prtljanjem po remenju.

“Odgovori mi.”

“Ne znam.”

“Kako ne znaš, nisu te valjda vezali tek tako, bez razloga.”

Majka i opet ništa nije odgovorila. Dunja se vratila remenu i on je popustio. Jarko crvena boja oko majčina zapešća ukazala se baš u trenutku kad je u sobu ušla medicinska sestra. Dunja ju je bijesno pogledala.

“Zašto je vezana?”

Sestra je vrlo ljubazno i polako, kao da se obraća djetetu ili nekom tko teško shvaća, objasnila:

“Zato što se danas udaljila iz bolnice.”

“Kako to mislite?”

Dunja je pogledala prema ženi na drugom krevetu kao da traži njezinu potvrdu. Žena je jedva primjetno kimnula.

“Pa, ako se i udaljila, nije u redu da ju ovako vežete. Ovo su srednjovjekovne torture!”

“Gospodo, vašu smo majku uspjeli pronaći nakon potrage koja je trajala više od jednog sata i tek nakon što nam je javljeno da je žena odjevena u spavaćicu viđena na groblju.”

“Na groblju?”

“Da, upravo tako.”

“U redu. Na groblju. Ali to ne znači da ste ju odmah morali vezati.”

“Morali smo. To joj nije prvi put. I jučer smo ju tražili, samo što jučer nije uspjela tako daleko odmaknuti. Našli smo ju na semaforu kod robne kuće.”

“U spavaćici?”

“U spavaćici i papučama.”

Dunja se okrenula prema majci. Ona je i dalje gledala u strop kao da ju se cijeli razgovor uopće ne tiče.

“Gospodo, vama je dijagnoza vaše majke poznata i isto tako morate znati da se iz bolnice ne smije udaljavati. Dok je pod našom skrbi, mi smo odgovorni za nju.”

Dunja je šutjela, a medicinska je sestra položila majčinu ruku na rub kreveta i počela zatezati kožni remen oko nje.

“Molim vas, mogu li ja to učiniti? Bio je previše stegnut.”

Sestra je slegnula ramenima i izašla iz sobe. Dunja je oslobodila i drugu majčinu ruku koja se crvenjela oko zapešća. Neko je vrijeme sjedila pored nje i dodirivala joj crvene tragove oko zglobova. Kao da ih želi izbrisati. A zatim je majčine ruke kožnim remenjem pričvrstila za krevet. Ali sasvim lagano.

Dunja se istrgne iz ženina čvrstog stiska. Sjedne na stolicu uz majčino uzglavlje i dohvati vodootporni flomaster s ormarića. Stane prekretati spavaćicu tražeći etiketu.

“Ona ti je malo, znaš...”

Dunja pogleda majku.

“Što?”

“A tako, odnedavno priča nepovezano i gubi se.”

“Zadnji put je ovdje ležala neka druga žena.”

“Da. Zlata. Ona je umrla.”

“Tu?”

“Da. Na tom krevetu.”

Žena gleda u Dunju i smiješi joj se bezubim ustima.

“A ona, kako se zove?”

“Marta.”

“Nedavno je stigla ovamo?”

“Ma ne. Dugo je već u domu. Samo, bila je tamo u onom drugom dijelu. Pa tu ti se ona i zaljubila i udala.”

“Gdje joj je muž?”

“Ostao je tamo, u njihovoj sobi.”

“A zašto ona više nije u njihovoj sobi?”

“Rekao je da ne može živjeti s njom. To, otkako se počela tako gubiti.”

“Jesu se rastali?”

“Nisu. Dođe on ponekad. Kad ju treba smiriti.”

“A on to može?”

“Opali joj šamar. Dok nitko ne gleda.”

Žena se i dalje smiješi. Kao da potvrđuje. I odobrava. Dunja joj uzvratil osmijeh.

“Kako ste, Marta?”

“Dobro sam, hvala.”

Njih se dvije neko vrijeme smješkaju jedna drugoj, a onda Dunja odustane. Sagne glavu i počne upisivati majčine inicijale na etiketu ružičaste spavaćice. Debeli flomaster umjesto slova ostavlja velike crne mrlje.

“Teško da će ovo itko moći pročitati.”

Raširi spavaćicu na čijoj su se ružičastoj podlozi rasule bijele točkice, a na prednjici velikim zlatnim slovima piše GOOD MORNING SUNSHINE. Majka se osmjehne jedva primjetno.

“Ne brini se. Ovdje nitko nema ovakvu spavaćicu. Hvala ti što si mi je poklonila za rođendan.”

Trenutak zatim Dunja se pozdravlja s majkom. Izlazi iz sobe. Martine ružičaste bezube desni grizu pokrivač. Majka gleda u strop.